

JUBILEJI

Jelka Reichman

85 LET

Ilustratorica Jelka Reichman je ena najbolj priljubljenih slovenskih ustvarjalk podob v knjigah za najmlajše otroke. Knjige z njenimi ilustracijami se prenašajo iz roda v rod. Današnji očetje in mame, dedki in babice kupujejo knjige z njenimi ilustracijami iz svoje mladosti za svoje otroke in vnuke. Predvsem slikanice. Nekje vmes med lirčnostjo in likovnostjo leži točka, v kateri iskra na vrhuncu iskrenosti preskoči iz besede v dejanje. Ne gre le za podobo, ne gre le za besede, nekje vmes je ravnovesje, ki ustvari podobo slikanice kot celoto.

Je ena prvih povojnih slikark, ki so diplomirale na Akademiji za likovno umetnost Univerze v Ljubljani in svoj opus povsem posvetile ilustraciji. Umeščena med slovenske pravljicarke si je, tedaj najmlajša med njimi, morala pridobiti samozavest. Ustvarja že več kot šestdeset let, a je še vedno tista deklica z odprtimi očmi in usti, kakršno je v fotografski objektiv v ljubljanskem fotografskem ateljeju ujel Pogachnik leta 1939, ko je komajda zakorakala v življenje. A vendar s tistimi knjigami, ki jih je ustvarjala od leta 1964, še vedno razveseljuje današnje rodove. O njenem delu (zbrano je prvič izšlo v antologiji *Čudežni vrt*) je dolgoletni likovni urednik pri Mladinski knjigi Pavle Učakar dejal, da slika svoj kanon: »*Lepoto v vrtu, metuljih, ptičkih ... Lepi so tudi njeni otroci. Gotovo je nekoč slikala svoje otroke, zagotovo potem vnuke, toda lepota ni samo zunanja, zadaj so tudi misli. Malo Jelkinih se smeje ali joka. Večinoma so resni, njihovi pogledi izražajo radovednost, pogled nase ... Vsi so po malem Jelka, vsi se čudijo tistemu, kar je okoli njih. Lepota je tudi vsebina, ki je nekaj večdimenzionalnega. Ta lepota navdihuje, navdušuje in v vsaki Jelkini knjigi je vpogled v njeno dušo. Tudi njena hiša je polna lepih lutk, majhnih kredenc, mizic in stolčkov, vse se zdi tako zelo otroško.*«

Za tisto, kar Jelka Reichman dela, živi. V sebi čuti neizmerljivo željo po popolnosti, lepoti, ki ni samo telesna, zunanja in likovna, ampak celostna. Še vedno verjame v nujno prepletanje estetike in etike, ker bi bil tako svet lepši. Vedno jo skrbi, še potem, ko ilustracije odda. Bo kaj narobe v tisku? Morda v teh sodobnih tehničnih zmogljivostih tiskarn manj kot včasih, a vendarle! In je s tem včasih zadovoljna bolj, včasih manj. Ko pa je slikanica natisnjena, je, kakršna je, ni več njena last in je ne gleda več.

Odkar se zaveda, je imela najraje knjige. Nobenega darila ni bila tako zelo vesela kot drobne knjižice. Včasih so bile knjige zelo drage, a se še spominja slikanic, ki jih je imela tako rada, da jih je odnašala s sabo v posteljo. Podobe otrok so zanj pri ustvarjanju ilustracij o njih vselej med najlepšimi in mnogi mislijo, da zato, da z njimi razveseljuje najmlajše bralce. V resnici pa slika svoje otroštvo, ki je bilo takšno in drugačno, pestro, kakor je življenje. In pravi: »*Nisem tako odrasla, kot je morda videti. Ta otrok v meni je lačen vedno nečesa novega in lepega.*« Čeprav je

že od malega imela rada vse, zgodbice, pravljice, legende in basni, je imela vseeno najraje tiste, ki so bile izražene v pesniški obliki. Da je nekaj lahko tako kratko, zgoščeno in obenem lepo povedano, to je bilo zanjo odkritje in nekaj najlepšega. Tako je o svojem odnosu do poezije z roko zapisala na začetku svoje monografske knjige *Rasla je Jelka* in resnično je ena njenih najljubših pesmica Anje Štefan *Lonček na pike*.

Za slehernega, ki živi na Zemlji, obstajata dva konca: prvi je na začetku naše poti, ko se rodimo, drugi je na kraju, ko za vedno zapustimo ta svet. In vmes, med začetkom in koncem, teče sedem človeških obdobij, kot jih je v svoji pesmi že pred stoletji predstavil Shakespeare. Seveda le, če imamo srečo in nam je dano, da vseh svojih sedem dob tudi doživimo. Nabiralka biserov prisrčnosti, ki vse življenje hlasta za lepoto, jo očitno ima, saj je svoje bogato ustvarjalno življenje kronala prav z novo slikanico. »*Jelka Reichman je naše zlato sonce, ki s svojimi žarki pokuka v vsako slovensko družino, sije v vrtcih in šolah – povsod, kjer so doma otroci,*« o umetnici pravi Irena Matko Lukan, urednica otroškega leposlovja pri Mladinski knjigi, založbi, ki je od leta 1964 natisnila več kot dva milijona knjig z njenimi ilustracijami. Te dni se jim ob njenem jubileju pridružuje še slikanica *Čez potoček in naprej* (Mladinska knjiga, 2024), ki jo je podpisala z avtorico Anjo Štefan, in tako kot v vse svoje knjige in slikanice za otroke s svojimi ilustracijami vnesla milino, toplino in nežnost.

Pri vsem tem pa ni v njej nobene domišljavosti, tudi tega, da bi rekla, jaz sem nekdo, ni (kar je presenetljivo pri njeni tako prisrčni priljubljenosti številnih generacij najmlajših otrok!). Vsakič, ko začne Jelka Reichman nekaj na novo, se tako muči, kot da ne bi še nikoli risala. Ampak – ob tem vendarle uživa! In se še zdaj drži latinskega reka *Nulla dies sine linea* / *Nobenega dneva brez črte*, ker ne more brez tega, kar vse življenje počne. In ko gre – četudi le za kratek čas – v atelje, je že pomirjena. To jo drži pokonci, s tem ohranja stik. Že od nekdaj si (med drugim) želi, da bi naredila opus sličic svojega spomina na otroštvo skozi stare lutke, saj so od nekdaj njena zbirateljska strast. Prek lutk si želi izraziti svoje otroštvo. In skoznje tudi svoje življenjsko poslanstvo.

■ TATJANA PREGL KOBE